

บทความเผยแพร่วินัยที่เกี่ยวข้อง

บัตรสนเท่ห์

ร้องเรียน/กล่าวโทษ ทำไมต้องเป็นบัตรสนเท่ห์

บัตรสนเท่ห์ หมายถึง จดหมายฟ้องหรือกล่าวโทษผู้อื่นโดยมิได้ลงชื่อหรือไม่ลงชื่อจริงของผู้เขียน.

1. การปฏิบัติหน้าที่ราชการ ย่อมจะมีการร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นตัวเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเอง หรือบุคคลภายนอก หรือ ประชาชน ก็ได้ หน่วยงานเหล่านั้นก็จะมีการดำเนินการสืบสวนตรวจสอบหาข้อมูลเบื้องต้นก่อน ที่จะดำเนินการประการอื่นต่อไปตามอำนาจหน้าที่

2. ด้วยปัจจัยดังกล่าวการร้องเรียนกล่าวหากัน มีทั้งผู้ที่กล้าเปิดเผยตัวเอง หรือไม่เปิดเผยตัวเอง จึงร้องเรียนมาในรูปแบบของบัตรสนเท่ห์ที่ไม่ลงชื่อหรือลงชื่อไม่จริงก็ได้ บางครั้งก็ไม่ลงลายมือชื่อ และข้อมูลอื่นๆ เช่น เบอร์โทรศัพท์ หรือ ที่อยู่ชัดเจน อาจจะทำให้กล่าวหาว่าหากร้องเรียนไปแล้วจะมีผลกระทบกับตนเอง ทั้งหน้าที่การงาน ความเป็นอยู่ ครอบครัว แต่ในทางกลับกันผู้ที่ถูกร้องเรียนหรือกล่าวหา ก็มักจะต้องการทราบข้อความในหนังสือร้องเรียน หรือต้องการดูลายมือของผู้ร้องเรียน

3. ในประเด็นนี้ คณะรัฐมนตรีมีหนังสือเวียน ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการไว้โดยสรุปว่า

3.1) เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องกล่าวโทษ ให้ถือเป็นความลับหากเป็นบัตรสนเท่ห์ ให้พิจารณาเฉพาะรายชื่อระบุหลักฐาน กรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น

3.2) ให้ส่งสำนวนเรื่องดังกล่าวโดยปิดชื่อผู้ร้องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวโทษดำเนินการสืบสวนทางลับ หากไม่มีมูล ก็ให้ยุติเรื่อง หากกรณีมีมูลก็ให้ดำเนินการตั้งคดีอาญาและวินัยแล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาที่ส่งเรื่องมาทราบด้วย

3.3) ให้ผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องเรียนแจ้งผู้ร้องทราบในทางลับหลังจากที่ได้รับเรื่องร่ำร้องทุกข์

3.4) ให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจสั่งการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองผู้ร้องพยานหรือผู้ให้ข้อมูลในการสืบสวนสอบสวน อย่าให้ต้องรับภัย หรือความไม่ชอบธรรมอันเนื่องมาจากการร้องเรียน หรือการเป็นพยานนั้นด้วย

4. มีปัญหาว่า หากผู้ถูกร้องเรียนกล่าวหาหรือกล่าวโทษประสงค์จะขอสำเนาหนังสือร้องเรียนหรือบัตรสนเท่ห์หรือรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริงเหล่านั้น ทางราชการจะต้องสำเนาให้ผู้ถูกร้องเรียนหรือไม่

5. ปัญหานี้ ส่วนราชการก็จะปฏิบัติตาม ประกอบพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ร้องขอจึงไปอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (รายละเอียดดูข้อ 6.)

6. เรื่องการพิจารณานี้มีคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องโดยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามคำสั่งวินิจฉัยที่ สค ๘๓/๒๕๔๕ ว่า นาย ก ผู้อุทธรณ์มีหนังสือถึงผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ขอให้เปิดเผยบัตรสนเท่ห์เกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลไม่ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย ซึ่งกรมการปกครองให้เหตุผลในการปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่า ไม่อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำขอ เพราะข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นเอกสารลับ คณะกรรมการวินิจฉัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า บัตรสนเท่ห์มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลใหม่ โดยมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบ ผู้จัดทำมีความประสงค์ที่จะให้หน่วยงานของรัฐได้รับทราบข้อเท็จจริง การส่งบัตรสนเท่ห์ดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการที่มีผู้ให้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแก่ทางราชการยังเป็นหน้าที่ที่พลเมืองดีพึงกระทำ และสมควรที่ผู้กระทำพึงได้รับการคุ้มครอง โดยไม่ต้องพิจารณาว่าการส่งบัตรสนเท่ห์มีมูลเหตุมาจากกรณีใด นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบัตรสนเท่ห์น่าเชื่อได้ว่าเป็นข้อมูลที่ได้มาจากบุคคลผู้ใกล้ชิดหรือจากผู้ร่วมงานกับผู้อุทธรณ์ ซึ่งถึงแม้จะมีได้ลงลายมือชื่อ แต่การเขียนด้วยลายมือก็อาจทำให้ทราบได้ว่า ผู้เขียนบัตรสนเท่ห์เป็นผู้ใด การที่กรมการปกครองมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวชอบแล้ว โดยมติคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสาร ให้ยกอุทธรณ์

ฉะนั้น หากใครพบเห็นเรื่องราวการทุจริต ไม่โปร่งใส หรือเสียหายต่อราชการ ควรระบุพยานหลักฐานแวดล้อม บุคคลที่เกี่ยวข้อง แม้จะปกปิดชื่อตนเอง ก็ขอให้บอกรายละเอียดที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา อีกทั้งการร้องเรียนที่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ร้องเรียนจะถูกปกปิดเป็นความลับ เพื่อไม่ให้กระทบต่อผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด แต่เมื่อรายละเอียดไม่ครบ ก็เป็นการเปิดช่องให้มีการร้องเรียนกล่าวโทษคนอื่นได้ง่าย แม้ไม่มีเหตุ ก็จะกลั่นแกล้ง จึงไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ถูกร้องเรียน และผู้เกี่ยวข้องได้ เมื่อมีการเปิดช่องให้ร้องเรียนได้ก็ควรจะร้องเรียนเพื่อให้มีการตรวจสอบ และผลสุดท้ายก็เพื่อประโยชน์ต่อทางราชการมิใช่เพื่อประโยชน์หรือความคะนองของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การสืบสวนครั้งหนึ่งมีค่าใช้จ่าย หากไม่เป็นเรื่องจริงก็ทำให้ราชการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ หรืออาจทำให้เจ้าหน้าที่ที่ตั้งใจทำงานเสียกำลังใจในการทำงานได้ หรือแม้แต่จะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจในการปฏิบัติงานโดยเด็ดขาด เพราะกลัวแต่จะถูกบดขยี้

อ้างอิง

- <http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538668958&Ntype=4>
- สรุปย่อคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย เล่ม ๑ ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ปี ๒๕๔๒-๒๕๔๖ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล (มีนาคม ๒๕๔๗)

เรียบเรียงโดย นางสาวกิตติสุข วรสิทธิ์
นิติกรปฏิบัติการ ฝ่ายวินัย กลุ่มการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล
สำนักบริหารงานกลาง สป.พม.